

Alavuden kaupungin ja Töysän kunnan esiopetussuunnitelma

Tämä paikallinen opetussuunnitelma on tehty yhteistyönä Alavuden ja Töysän esiopetuksesta vastaavan henkilökunnan kanssa. Mukaan kutsuttiin mm. kaikki esiopettajat ja oppilashuollon edustajia. Työryhmissä pohdittiin opetussuunnitelman eri osa-alueiden sisältöjä, käytiin läpi uutta erityisopetuslainsäädäntöä sekä keskusteltiin työn käytänteistä ja kehittämisalueista.

Esiopetuksen suunnittelutiimi (Mirja Tuhkanen, Marianne Valkama, Riitta Soukkala, Paula Asunmaa, Helena Kataja ja Teija Kallioniemi) toteutti esioppilaiden vanhemmille kyselyn tyytyväisyydestä esiopetukseen. Päivitetty opetussuunnitelmateksti työstettiin tiimissä valtakunnallisen esiopetuksen opetussuunnitelman sekä ryhmien antamien yhteenvetojen pohjalta.

Lämmin kiitos kaikille työhön osallistuneille!

Alavuden kaupungin ja Töysän kunnan esiopetussuunnitelma

Johdanto

1. Esiopetuksen toiminta-ajatus ja tavoitteet

2. Oppimisen iloa esiopetuksessa

2.1. Oppimiskäsitys

2.2. Oppimisympäristö

2.3. Yhdessä oppien – esiopetuksen järjestäminen yhdysluokassa

3. Esiopetuksen painotukset

3.1. Vuorovaikutus ja vastuullisuus

3.2. Leikki

4. Esiopetuksen sisältöalueet

4.1. Eheyttäminen ja yhteistoiminta

4.2. Kieli ja vuorovaikutus

4.3. Matematiikka

4.4. Ympäristö- ja luonnontieto

4.5. Fyysinen ja motorinen kehitys

4.6. Taide ja kulttuuri

4.6.1. Musiikki

4.6.2. Kuvallinen ilmaisu ja kädentaidot

4.6.3. Draama ja ilmaisutaito

4.7. Etiikka ja katsomus

4.8. Terveys

5. Tervetuloa erilaiset oppijat

5.1. Tuen tarpeen arviointi

5.2. Kolmiportainen tuki esiopetuksessa

5.2.1. Yleinen tuki

5.2.2. Tehostettu tuki

5.2.3. Erityinen tuki

5.3. Esiopetuksen oppilashuolto

5.4. Henkilötietojen käsittely, salassapito ja tietojen luovuttaminen

6. Eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien lasten esiopetuksen järjestäminen

6.1. Romanikieliset

6.2. Viittomakieliset

6.3. Maahanmuuttajat

7. Yhteistyö kodin, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa

7.1. Kasvatuskumppanuus

7.2. Yhteistyö varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa

7.3. Henkilöstön kesken tehtävä yhteistyö

8. Arvioidaan yhdessä ja yhteisesti

Johdanto

Perusopetuslain mukaan kunnan tulee järjestää alueellaan asuville lapsille esiopetusta oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna. Esiopetukseen osallistuminen on lapsille vapaaehtoista.

Esiopetus on suunnitelmallista hoitoa, kasvatusta ja opetusta, jotka nivoutuvat toisiinsa ja pohjautuvat valtakunnallisiin esiopetuksen perusteisiin (2010). Perusopetuslain mukainen esiopetus on osa varhaiskasvatusta sekä samalla koulujärjestelmämme ensimmäinen porras. Pää tavoitteena on lapsen hyvinvoinnin edistäminen, kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen tukeminen sekä hänen oppimisedellytysten parantaminen ennen kouluikää.

Tämä paikallinen esiopetussuunnitelma on laadittu yhteistyössä Alavuden ja Töysän esiopetuksesta vastaavan henkilöstön sekä kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon edustajien kanssa.

Esiopetuksessa keskeisessä asemassa tulee olla leikki, toiminnan ja tekemisen kautta yhdessä oppiminen sekä monipuolinen oppimisympäristö.

Yhteistyö kodin kanssa on esiopetukselle ensiarvoisen tärkeää. Vaikka kodin arvoperusta olisi erilainen kuin yleisen esiopetuksen arvoperusta, yhteistyö lisää ymmärrystä sekä edistää lapsen hyvinvointia, kehitystä ja oppimismahdollisuuksia. Esiopetuksen jatkuvassa arvioinnissa sekä kehittämistyössä tärkeitä ovat vanhemmilta saatava palaute ja mielipiteet, joita kerätään kyselyillä sekä yhteisissä keskusteluhetkissä.

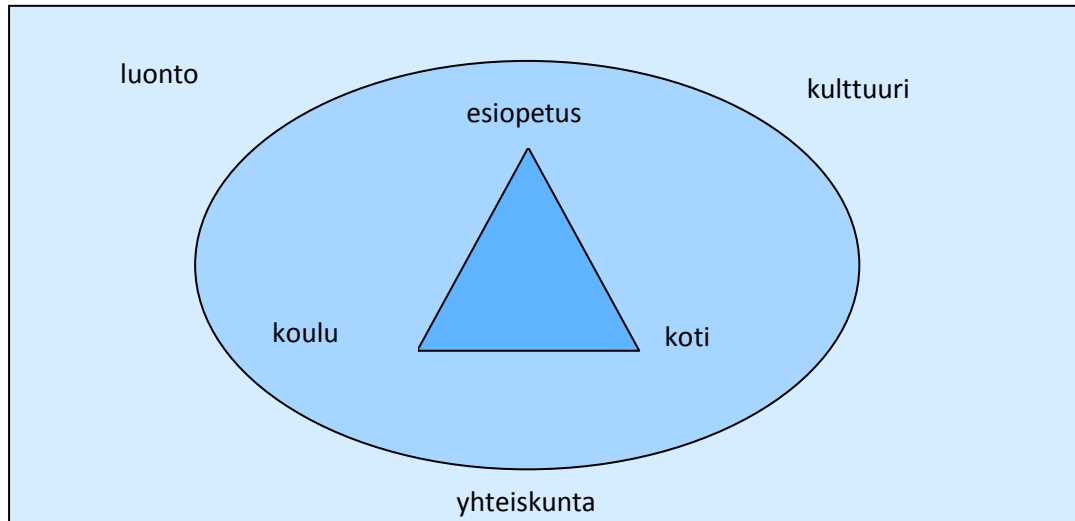
Töysässä ja Alavudella esiopetusta järjestetään kouluilla erillisissä esiopetusryhmissä ja yhdysluokissa sekä Alavudella myös päiväkodeissa. Esiopetus toimii tiiviissä yhteistyössä varhaiskasvatuksen, päivähoidon sekä perusopetuksen kanssa. Esiopetuksen opetussuunnitelmaa tarkennetaan vuosittain paikallisesti laadittavalla toimintasuunnitelmalla. Päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelma ja koulujen toimintasuunnitelmat määrittelevät yksiköiden toimintatavat. Yksikkötasolla esiopetussuunnitelma konkretisoituu sisällölliseksi toimintasuunnitelmaksi.

Alavudella ja Töysässä syksyllä 2011

1. ESIOPETUKSEN TOIMINTA-AJATUS JA TAVOITTEET

Esiopetuksen lähtökohtana ovat lapsen yksilöllisyys, leikki ja toiminnan kautta oppiminen sekä hänen suhteensa ympäröivään yhteiskuntaan, kulttuuriin ja luontoon. Tavoitteena on luoda lapselle tunne yhteisöön kuulumisesta ja osallisuudesta sen toimintaan. Lasta ohjataan mm. tarjoamaan apua toiselle sekä pyytämään sitä itse tarvittaessa. Häntä ohjataan vastuullisuuteen, sitkeyteen ja sinnikkyYTEEN.

KUVIO 1. Päämäärät

Esiopetuksen tehtävänä on kannustaa lasta itsenäiseen ajatteluun ja toimintaan tarjoamalla hänelle myönteisiä oppimiskokemuksia ja mahdollisuus monipuoliseen vuorovaikutukseen toisten lasten ja aikuisten kanssa. Samalla lapsi oppii tuntemaan itseään ja toimintatapojaan. Esikoululaiselle tärkeää on myös oppiminen vertaisryhmässä.

2. OPPIMISEN ILOA ESIOPETUKSESSA

2.1. Oppimiskäsitys

Esiopetuksessa oppiminen ja oppimisvalmiuksien kehittyminen perustuvat lapsen aiemmille kokemuksille, tiedoille ja taidoille. Tavoitteena on myönteisen minäkuvan ja hyvän itsetunnon kehittyminen sekä positiivisten oppimiskokemusten syntyminen.

Kuusivuotias lapsi on liikkuva, tunteva, sosiaalinen, utelias ja aktiivinen tutkija, jonka elämään kuuluu leikki. Hänen persoonallisuutensa ja yksilölliset tapansa säätelevät uuden oppimista. Oppiminen on mielekästä, kun siihen sisältyy iloa, lapsen omia ideoita ja mielenkiinnon kohteita,

leikkiä, myönteisiä onnistumisen kokemuksia sekä vuorovaikutusta. Oppimista tapahtuu koko ajan ja kaikissa tilanteissa; mallista, tutkimalla, toimimalla ja havainnoimalla.

Aikuisen tehtävänä on tukea lapsen oppimista kaikissa arjen tilanteissa ja antaa kannustavaa palautetta. Lapsista tehtyjen havaintojen perusteella otetaan huomioon yksilölliset tarpeet ja tavoitteet sekä erilaiset oppimistyylit. Tavoitteena on myönteisen minäkuvan ja itsetunnon kehittyminen sekä positiivisten oppimiskokemusten syntyminen.

2.2. Oppimisympäristö

Hyvä oppimisympäristö tukee monipuolisesti lapsen kasvua ja oppimista ja kannustaa lasta monipuolisiin leikkeihin.

Oppimisympäristön muodostavat fyysinen ja psyykkinen ympäristö. Fyysiseen ympäristöön kuuluvat toiminnallinen tila, piha-alue ja lähiympäristö. Toiminnallisen tilan tulee olla turvallinen ja muunneltava. Siellä olevien työvälineiden ja materiaalien tulee olla ikäryhmälle sopivia ja niiden tulee olla lasten ulottuvilla. Hyvä oppimisympäristö tukee lapsen aktiivisuutta, uteliaisuutta, mielenkiintoa sekä oppimismotivaatiota. Lisäksi hyvä oppimisympäristö perustuu konkreettisiin, todellisiin ja lasten elämään liittyviin aiheisiin ja elementteihin ja siinä on mahdollisuus vuorovaikutukseen myös lähiympäristön kanssa.

Psyykkinen ympäristö sisältää sosiaalisia, emotionaalisia ja kognitiivisia alueita. Sosiaalisessa ympäristössä oleellista on lapsen ja kasvattajan, sekä lasten keskinäinen vuorovaikutus. Vuorovaikutuksellisuudesta syntyy lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista tukeva ilmapiiri, joka muodostaa emotionaalisen ympäristön. Kognitiivinen ympäristö tukee monipuolisesti lapsen oppimisvalmiuksia. Iloinen, myönteinen, avoin, turvallinen, rohkaiseva ja kiireetön ilmapiiri edistää lapsen hyvinvointia ja oppimista.

2.3. Yhdessä oppien- esiopetuksen järjestäminen yhdysluokassa

Mikäli esiopetusta järjestetään koulussa yhdysluokassa, tulisi esikoululaisille tarjota mahdollisuuksien mukaan paikka toimia ainakin osan aikaa omana erillisenä ryhmänä. Tämä erityisen tärkeää omaehtoisen leikin onnistumisen ja kehittymisen kannalta.

Yhdysluokka tarjoaa esikoululaiselle myös etuja. Koululaisilta on mahdollisuus oppia koulunkäynnin mallia, saada tietoa, uusia käsitteitä sekä toimintamalleja. Kaikki tämä helpottaa varsinaisen koulutyön aloittamista ekaluokalla. Myös sosiaaliset taidot kehittyvät monin tavoin eri-ikäisten ryhmässä, rajat luokkien välillä pienenevät ja yhdessä toimiminen on helpompaa.

Yhdysluokassa esioppilas on aktiivinen osallistuja. Esikoululaiselle tulee suunnitella tuntiin liittyviä omantasoisia haasteita ja tehtäviä tai hänen annetaan osan tunnista olla aktiivinen osallistuja esimerkiksi pohdinnoissa ja keskusteluissa. Luokahuoneessa tulee olla saatavilla pelejä, leikkejä, tehtäviä sekä materiaaleja myös omavalintaiseen puuhasteluun.

3. ESIOPETUKSEN PAINOTUKSET

3.1. Vuorovaikutustaidot ja vastuullisuus

Esiopetuksessa ohjataan lasta aloitteelliseksi, vuorovaikutustaitoiseksi ja vastuulliseksi toimijaksi pitkän tähtäimen tavoitteena osallistuva kansalaisuus. Hänelle opetetaan erityisesti hyviä tapoja ja toisen ihmisen huomioimista.

Tärkeitä painoalueita:

- lapsen kokemus omasta kyvystä suunnitella ja toteuttaa erilaisia suorituksia ja asioita
- lapsen oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen, kriittisyys, ongelmanratkaisu, asioiden jäsentely ja valintojen teko
- lapsen taito oppia arvioimaan itseään, omia kykyjään ja taitojaan
- lapsen käsitys itsestään toimijanaan, jolla on oikeuksia ja velvollisuuksia ja jonka ajatuksia, tunteita, mielipiteitä, tietoja ja taitoja toiset arvostavat
- osallistujarooliin ja mielipiteiden esittämiseen sisältyvät oikeudet ja velvollisuudet, roolin harjoittelu
- sosiaalisten ja tunne-elämän taitojen kehittäminen, jotta taito tulla toimeen ihmisten kanssa, taito solmia ystävyysuhteita, yhteistyökyky, sosiaalinen havaitseminen, empatiataito, viestintätaidot, itsesäätelykyky sekä kyky toimia erilaisissa tilanteissa hyvien tapojen mukaisesti vahvistuvat
- lasten tekemien aloitteiden huomioiminen siten että niillä on oikeasti vaikutusta siihen, mitä ja miten asioita tehdään

3.2. Leikki

Leikki on esiopetuksen tärkein työtapa. Leikille tulee olla aikaa, tilaa, välineitä ja rauhaa sekä sisä-että ulkotiloissa. Omaehtoinen leikki, ohjattu leikki ja pedagoginen leikki ovat kukin tärkeitä leikin muotoja, joille varataan aikaa esiopetuksessa. Pedagoginen leikki on aikuisen ohjaamaa, tavoitteellista leikkiä, jossa on määrätyt menetelmät, säännöt ja materiaali.

Leikki ja kaverit ovat tärkeitä esikoululaisille. Leikki on toiminnan perusta sekä lapsen omaehtoisen oppimisen toimintamuoto, jossa hän oppii luontevasti ja aktiivisesti. Leikissä lapsi harjoittelee kehittymässä olevia valmiuksiaan ja taitojaan. Sen avulla lapsi käsittelee näkemäänsä, kokemaansa ja kuulemaansa. Leikkiessään lapsi jäsentää uusia käsitteitä aistiensa, mielikuvituksensa ja toimintansa avulla.

Leikkiessään lapsi harjoittelee sosiaalisia taitoja, luovuutta ja ongelmanratkaisua. Lapsesta itsestään lähtevä leikki tuottaa mielihyvää, iloa ja tyydytystä. Leikin merkitystä lapselle sekä kasvattajan roolia leikin mahdollistajana kuvataan taulukossa 1.

KASVATTAJA	LAPSI
<ul style="list-style-type: none"> • huomioi lapsen toiveet, kiinnostuksen kohteet ja ystävyyssuhteet • tukee ja kannustaa lapsen osallisuutta • antaa tilaa ja aikaa leikille sekä järjestää mahdollisuuden pitkäkestoiselle leikille • kannustaa kaverisuhteisiin ja yhteisiin leikkeihin • kehittää leikkiympäristöä yhdessä lapsen kanssa ja mahdollistaa monipuoliset leikit • havainnoi, dokumentoi sekä tarvittaessa ohjaa ja osallistuu siihen • tukee lasta ja hänen kehitystään yksilöllisesti leikeissä • seuraa lasten kulttuuria ja lasten leikin heijastavan ajan ilmiöitä • välittää leikkiperinteitä • käy kasvattajayhteisössä keskustelua leikistä ja siihen liittyvistä säännöistä ja rajoista 	<ul style="list-style-type: none"> • saa iloa leikistä ja vuorovaikutuksesta toisten lasten kanssa • ilmaisee ja käsittelee kokemuksiaan ja tunteitaan leikeissä • kehittää mielikuvitusta, luovuutta ja ongelmanratkaisutaitojaan sekä oivaltaa asioita ja saa onnistumisen kokemuksia • oppii kieltä ja vuorovaikutustapoja • harjoittelee yhteisiä sääntöjä ja sosiaalisia taitoja • oppii kunnioittamaan toisten leikkiä ja antamaan leikkirauhan toisille • harjoittelee oman toimintansa ohjaamista, suunnittelemista ja valintojen tekemistä • osallistuu ja vaikuttaa oppimisympäristönsä rakentamiseen sekä toiminnan suunnitteluun
<p>OPPIMISYMPÄRISTÖ</p> <ul style="list-style-type: none"> • innostaa ja houkuttelee leikkimään ja liikkumaan sisällä ja ulkona • tarjoaa mahdollisuuden käyttää monipuolisia leikkikaluja, välineitä ja materiaaleja • mahdollistaa liikkumisen ja leikkirauhan sekä huomioi lapsen iän ja kehityksen • on turvallinen, viihtyisä, kodikas ja esteettinen • on muunneltava, uudistuva ja mahdollistaa erilaisten leikkien tila- ja välineratkaisut 	

Taulukko1. Leikin merkitys lapselle sekä kasvattajan ja oppimisympäristön merkitys leikin mahdollistajana.

4. ESIOPETUKSEN SISÄLTÖALUEET

4.1. Eheyttäminen ja yhteistoiminta

Esiopetus on kokonaisvaltaista toimintaa, jossa kaikki päivittäiset toiminnot ovat kasvatuksellisesti merkittäviä. Opettaja käyttää esiopetuksen sisältöalueita suunnittelun välineinä.

Yhdessä menetelmien ja työskentelytapojen kanssa niistä muodostuu mielekäs kokonaisuus, jossa korostuvat toiminnallisuus ja leikki.

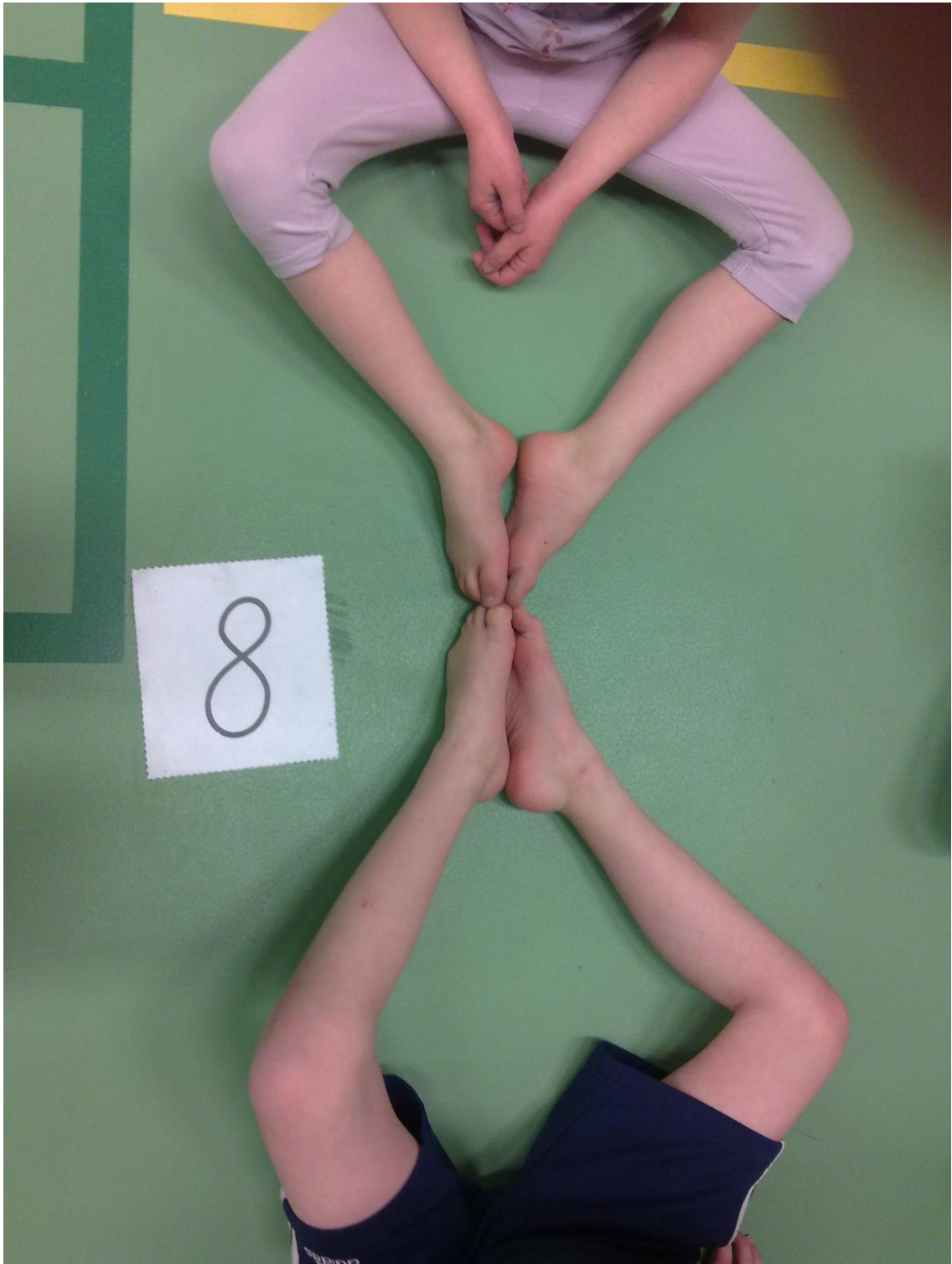
Esiopetuksessa lapsi opettelee toimimaan ryhmän jäsenenä, kuuntelemaan, havainnoimaan, keskustelemaan, sovitteluun, valitsemaan ja harkitsemaan sekä suunnittelemaan omaa toimintaansa.

4.2. Kieli ja vuorovaikutus

Luku- ja kirjoitustaidolle luodaan pohja esiopetuksessa. Lapsen kielellistä kehitystä tuetaan kokonaisvaltaisesti. Lapsen vuorovaikutustaitoja vahvistetaan tukemalla hänen ilmaisuaan ja yhteistyökykyään.

Sisältöjä:

- sanavaraston laajentaminen
- käsitteiden ymmärtäminen
- kuullun ymmärtäminen
- ohjeiden mukaan toimiminen
- kuuntelu- ja keskittymistaitojen kehittäminen
- vuorovaikutustaitojen vahvistaminen
- kielellinen tietoisuus: puhuttu kieli, lorut, sadut, laulut, tarinat
- kirjaimiin tutustuminen: äänne-kirjain –yhdistäminen, kynäote
- lapsen kiinnostuksen tukeminen ja lisääminen puhuttuun ja kirjoitettuun kieleen:
 - kertominen, keskustelut, lorut, riimittelyt, tarinat, saduttaminen
- muistin kehittäminen
- mediakasvatus: sanomalehti, kamera ja tietokone oppimisen välineenä
- draama ja teatteri
- kokonaisvaltainen kaikin aistein tapahtuva oppiminen

4.3. Matematiikka

Esiopetuksen matematiikka on arjen havainnointia. Sen avulla luodaan ja vahvistetaan pohjaa lapsen oppimisen ja ajattelun kehittymiselle. Lapsen myönteistä asennetta matematiikkaan tuetaan rakentamalla oivaltamisen iloa tuottavia opetustuokioita.

Sisältöjä:

- matemaattisia peruskäsitteitä: mm. enemmän, vähemmän, yhtä monta, lisääminen, vähentäminen
- luokittelu, lajittelu, vertailu, sarjoittaminen
- numeroiden nimeäminen ja lukujono
- lukumäärän arviointi
- lukumäärä-numero vastaavuus
- suunnan ja paikan määreet
- geometriset peruskuviot
- aikakäsite
- havainnoiminen ja tutkiminen: pituus, paino, tilavuus
- raha

4.4. Ympäristö- ja luonnontieto

Luonto ja lähiympäristö ovat lapselle rikas havainnoinnin ja tutkimisen alue. Lasta autetaan ymmärtämään ympäristöään ja vahvistetaan elämyksellistä ja kokemuksellista suhdetta luontoon .

Lasta ohjataan toimimaan luontoa ja ympäristöä säästävällä tavalla. Lapsi oppii näin ymmärtämään kestävän kehityksen arvot. Lapsen tulee saada kokea elinympäristönsä turvalliseksi ja kiinnostavaksi tutkimus- ja leikki paikaksi.

Sisältöjä:

- luontoon ja ympäristöön tutustuminen
- havaintojen tekeminen, aistien käyttö:
 - erilaiset materiaalit luonnossa ja ympäristössä
- eloton ja elollinen luonto
- maa ja avaruus:
 - aika: vuodenajat, kuukausi, vuorokaudenajat
 - sään havainnointi, mm. säänmukainen pukeutuminen
 - maapallo, kartta
- liikennekasvatus
- luonnon- ja ympäristönsuojelu: kierrätys, jätteiden lajittelu, energian säästäminen
- retket

4.5. Fyysinen ja motorinen kehitys

Monipuolinen liikunta on lapsen tasapainoiselle kasvulle ja kehitykselle ja terveydelle tärkeää. Päivittäinen liikunta vahvistaa fyysistä kuntoa, liikehallintaa sekä motorisia ja kognitiivisia perustaitoja. Lapsen omaehtoista liikkumista tuetaan tarjoamalla monipuolisesti kiinnostavia ja liikkumista tukevia tiloja ja välineitä mahdollisuuksien mukaan. Liikunnan avulla tuetaan ja vahvistetaan lapsen oppimisvalmiuksia. Liikkuminen on lapselle luonnollista ja siksi hyvä oppimisen väline. Päivittäinen ulkoiluhetki totuttaa lapset terveellisiin rutiineihin.

Sisältöjä:

- liikunnan ilon kokeminen
- oman kehon hahmottaminen ja hallinta
 - hieno- ja karkeamotoriikan vahvistaminen
- perusliikuntataidot:
 - kävely, juoksu
 - kieriminen, ryömiminen, konttaaminen, hyppääminen, kiipeäminen
 - rytmi, tasapaino
 - heittäminen, kiinniottaminen
- yhteispelit ja -leikit
 - sääntöjen ymmärtäminen ja noudattaminen
- musiikkiliikunta ja tanssi
- luistelu, hiihto, uinti
- turvallisuudesta huolehtiminen

4.6. Taide ja kulttuuri

Esiopetuksessa tutustutaan musiikin, kuvataiteen, käden taitojen, ilmaisukasvatukseen ja mediakasvatukseen eri osa-alueisiin sekä kulttuuriperintöön. Kotipaikkakunta, sen historia, nykypäivä, maantieteellinen sijainti, perinteet ja kulttuuri tulevat lapselle tutuksi ja läheiseksi

Lapselle tarjotaan mahdollisuuksia taide-elämyksiin. Lapsi saa kokeilla taiteen eri muotoja ilmaisun välineenä. Hän saa kokemuksia ja elämyksiä sekä tekemällä itse että yhdessä toisten kanssa. Ilo, leikki ja mielikuvituksen käyttö liittyvät keskeisesti lapsen luovaan toimintaan. Lapselle annetaan mahdollisuus käydä kirjastossa, museossa, taidenäyttelyssä, teatterissa ja konsertissa.

Sisältöjä:

4.6.1 Musiikki

- kuunteleminen, keskittymiskyvyn vahvistaminen
- musiikillisten taitojen esiintuominen ja vahvistaminen
- musiikin peruskäsitteisiin tutustuminen:
 - rytmi, tempo, syke
 - dynamiikka
 - melodia
- laulaminen, soittaminen
- musiikkiliikunta, tanssi

4.6.2 Kuvallinen ilmaisu ja kädentaidot

- hienomotoriikan ja visuaalisen havaintokyvyn harjaannuttaminen
- eri kuvataiteen lajeihin tutustuminen
- työskentelytapoihin, materiaaleihin ja välineisiin tutustuminen
- kuvataide, askartelu, rakentelu, muotoaminen
- taidenäyttelyt
- tekstiili- ja puutyöt: työpajat

4.6.3 Draama ja ilmaisutaito

- minäkuvan ja itseluottamuksen tukeminen
- rohkaistaan omien kokemusten ja elämysten ilmaisemiseen
- ohjattu ja vapaa roolileikki
- aisti-, rentoutumis-, keskittymis- ja mielikuvaleikit
- äänenkäytön harjoittelu
- ryhmässä toimiminen
- teatterin eri muodot: nukke-, pöytä- ja varjoteatteri
- lasten omat esitykset

4.7. Etiikka ja katsomus

Uskonnon ja omantunnon vapaus on perustuslain turvaama oikeus, jota esiopetusikäisen kohdalla käyttää huoltaja.

Uskonnollisen kasvatuksen lähtökohtana on lapsen oma uskonto ja sen kulttuuriperinne.

Eettinen kasvatus sisältyy kaikkeen toimintaan, lähtee itsetunnon kehittymisestä ja laajentuu ihmisten väliseen vuorovaikutukseen.

Eettinen ja uskonnollinen kasvatus tukevat lapsen elämäkatsomuksen ja arvomaailman rakentumista. Lapsen osallistumisesta uskontokasvatukseen sovitaan huoltajan kanssa.

Sisältöjä:

- elämän kunnioittaminen
- erilaisuuden hyväksyminen ja kunnioittaminen
- lähimmäisenrakkaus
- käsitteet oikein – väärin, hyvä – paha
- uskonnolliset juhlat ja niiden perinne
- tunteiden käsittely, anteeksipyyttäminen ja -antaminen, rehellisyys
- hyvät tavat
- yhteistyö seurakunnan kanssa

4.8. Terveys

Esiopetuksessa edistetään lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä sekä kasvua ja kehitystä. Lasta ohjataan huolehtimaan omasta terveydestä ja turvallisuudesta arkipäivän eri tilanteissa. Lapsen kasvua ja kehitystä tuetaan huolehtimalla työn, levon ja virkistykseen välisestä tasapainosta yhdessä lapsen huoltajan kanssa. Lasta kuullaan ja häntä kannustetaan kertomaan sekä tunnistamaan omia tunteitaan.

Sisältöjä:

- sosiaalisten taitojen kehittyminen
- työn, levon ja virkistykseen tasapaino
- ulkoilu ja liikunta
- henkilökohtainen hygienia
- pukeutuminen
- terveellinen ruoka
- ruokailutavat
- hyvät tavat
- avun hakeminen, hätänumero

5. TERVETULOA ERILAISET OPPIJAT

Lapset tulevat esiopetukseen monenlaisista lähtökohdista ja heillä on takanaan erilaisia päivähoiton, kasvatuksen ja tuen kokemuksia. Yhteisenä tavoitteena varhaiskasvatuksessa on varhainen tuen tarpeen arviointi ja siihen vastaaminen. Osa lapsista on vanhempien aloitteesta tai lastenneuvolan lähettämänä jo aloittanut puhe-, toiminta-, fysio-, tai muuta terapiaa, tai on käynyt psykologin tai erikoissairaanhoidon piiriin kuuluvissa tutkimuksissa. Näistä toimenpiteistä toivotaan vanhempien toimittavan esiopetuksen henkilökunnalle tarpeelliset lausunnot. Asia otetaan esille viimeistään esiopetuksen alkaessa käytävässä vanhempien ja esiopettajan yhteisessä tapaamisessa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat ne lapset, joille tehtyjen arviointien perusteella tehostettu tuki ei ole riittävä, ja joille on tehty erityisopetuspäätös jo ennen esiopetuksen alkua. Näissä tapauksissa lapsen oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta. Perhe voi hakea lasta myös vapaaehtoiseen, maksuttomaan esiopetukseen sinä vuonna kun lapsi täyttää viisi vuotta. Oppivelvollisuus kestää yhteensä 11 vuotta.

5.1. Tuen tarpeen arviointi esiopetuksen aikana

Esiopetuksessa, kuten lapsen oppimispolulla myöhemminkin, kodin kanssa tehtävä hyvä yhteistyö on pohjana oppilaantuntemukselle, yksilölliselle tuelle ja onnistuneille oppimiskokemuksille. Siksi heti esiopetuksen alkuvaiheessa on syytä tavata vanhempia, kertoa esiopetuksen tavoitteista ja selvittää lapsen mahdollisesti aikaisemmin saama tuki.

Opetushenkilöstön ja oppilashuollon välinen aktiivinen yhteistyö turvaa oppilaan oikeuden saada tarvittavaa kasvun ja oppimisen tukea mahdollisimman aikaisin. Opettaja tai lapsen vanhemmat voivat käyttää oppilashuollon konsultaatiota ja viedä asioita oppilashuoltotyöryhmään käsiteltäväksi. Konsultaatiossa on huomioitava vanhempien lupa lapsen asian käsittelyyn.

Päivittäinen toimintojen ja oppimisen havainnointi on pohjana tuen tarpeen arvioinnissa. Opetushenkilöstön tekemä jatkuva työn arviointi, mahdollisuuksien mukaan erityisopettajan tai erityislastentarhanopettajan konsultaatio ja yhteiset kaikille tehtävät diagnostiset tehtävät auttavat opettajaa arvioinnissa. Viimeistään marras-joulukuun aikana pyritään tekemään läheteet psykologin tutkimuksia tarvitseville oppilaille. Kevääseen mennessä tavoitteena on selvittää kullekin oppilaalle parhaiten soveltuva koulupaikka.

Esioppilaalle voidaan tehdä lapsen esiopetuksen suunnitelma tukemaan oppimista ja arviointia.

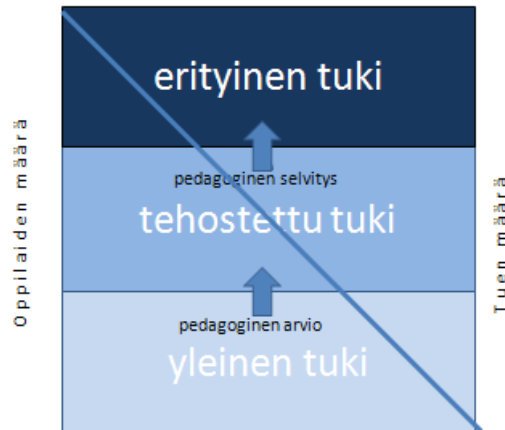

Esiopetusvuosi			
elo, syys, loka, marras, jouluku, tammi, helmi, maaliskuu, huhti, toukokuu			
Kysely aikaisemmasta tuesta vanhemmille, Vanhempainillat, Arviointikeskustelut Aloituskeskustelut uusien vanh. kanssa Kielitaitoarviointi ja S2-opetuksen suunnittelu Varhaiskasvatussuunnitelma	Läheteet kouluvalmiustesteihin menevistä vuoden vaihteeseen mennessä	Kouluvalmiustestit/psykologin konsultaatio Kouluun ilmoittautuminen, Esiopetukseen ilmoittautuminen	Arviointikysely esiopetuksesta vanhemmille Kielitaitousinnat Tiedonsiirtopalaveri tulevien ekaluokan opettajien kanssa, Tiedonsiirto varhaiskasvatuksesta esiopetukseen, Esikouluun ja kouluun tutustuminen

Taulukko 2. Esimerkki keskeisistä tapahtumista esiopetuksen vuosikalenterissa

5.2. Kolmiportainen tuki esiopetuksessa

Kuvio 2. Kolmiportainen tuki

5.2.1. Yleinen tuki

Kun tuen tarve havaitaan, tukitoimet aloitetaan välittömästi. Yleinen tuki kuuluu kaikille ja se on osa laadukasta esiopetusta. Yleisen tuen muotoja ovat mm. **hyvä luokkastruktuuri, yhteistyö vanhempien ja muun kasvattajayhteisön kanssa, joustavat opetusjärjestelyt, avustajan käyttö, henkilökohtainen oppilaanohjaus, tehtävien ja toimintojen eriyttäminen sekä osaaikainen erityisopetus**. Opetuksessa huomioidaan lapsen yksilölliset tarpeet ja oppimisedellytykset. Erityistä huomiota tulee kiinnittää lapsen oppimisen valmiuksien, myönteisen minäkuvan ja motivaation vahvistamiseen.

Yleisen tuen tavoitteena on tukea lasta väliaikaisin toimenpitein niin, että tuen tarve poistuu.

5.2.2. Tehostettu tuki

Jos yleinen tuki ei riitä, tehdään oppilaalle **pedagoginen arvio**, joka käsitellään oppilas-huoltotyöryhmässä. Arvioon kirjataan:

- lapsen kasvun ja oppimisen tilanne kokonaisuutena
- lapsen saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista
- lapsen oppimisvalmiudet sekä kasvuun ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla ratkaisuilla tai toimenpiteillä lasta tulisi tukea

Tämän jälkeen voidaan aloittaa tehostettu tuki, joka koostuu samoista elementeistä kuin yleinen tuki, mutta entistä tiiviimmin ja pitkäjänteisemmin. Tehostetun tuen oppilaalle tehdään lapsen

esiopetuksen oppimissuunnitelma. Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia esiopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta. Tuen tarpeen muuttuessa voidaan palata takaisin yleiseen tukeen.

Tehostetun tuen tavoite on usean eri tukimuodon tai pitempiaikaisten opetusjärjestelyjen avulla korjata puutteet oppimisessa.

5.2.3. Erityinen tuki

Erityistä tukea tarvitaan, ellei tehostettu tuki riitä turvaamaan oppimista. Tällöin tehdään ensin **pedagoginen selvitys**, joka sisältää erikseen sekä opettajan, että oppilashuollon tekemän selvitysosan sekä opetuksen järjestäjän niiden pohjalta laaditun arvion lapsen erityisen tuen tarpeesta. Pedagogisessa selvityksessä kuvataan:

- lapsen kasvun ja oppimisen tilanne kokonaisuutena
- lapsen saama tehostettu tuki ja arvio sen vaikutuksista
- lapsen oppimisvalmiudet sekä kasvuun ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä lasta tulisi tukea

Erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Pedagoginen selvitys käsitellään oppilashuoltotyöryhmässä. Erityisen tuen päätöksen tekee kummassakin kunnassa sivistysjohtaja. Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa tuen tarpeen muuttuessa. Tarkistamista varten lapsesta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Erityisestä tuesta voidaan siirtyä myös takaisin tehostettuun tukeen. Jos katsotaan, että lapsi ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee sen lopettamisesta tehdä päätös. Erityisen tuen päätöksiä tehdään harvoin esiopetuksen tai ensimmäisen luokan aikana. Niille oppilaille, joilla on pidennetty oppivelvollisuus, se on tehty jo ennen esiopetuksen alkua. Erityisen tuen päätöksen jälkeen oppilaille tehdään henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma HOJKS yhdessä lapsen vanhempien kanssa.

Erityisen tuen tavoitteena on tukea intensiivisesti lapsen oppimista käyttäen hänelle tehokkaimpia tuen muotoja mahdollinen kokoaikainen erityisopetus mukaan lukien. Alavudella ja Töysässä ei tällä hetkellä ole luokkamuotoista erityisopetuksen ryhmää esioppilaille.

5.3. Esiopetuksen oppilashuolto

Esiopetuksen oppilashuolto on lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtimista yhdessä kasvattajayhteisön, moniammatillisen oppilashuoltoryhmän ja vanhempien kanssa. Oppilashuollon tavoitteena on seurata lapsen kehitystä ja tunnistaa mahdollisimman varhain lapsen terveyttä ja hyvinvointia uhkaavat tekijät ja oppimisen esteet sekä puuttua niihin ja tukea siirtymistä kouluun. Oppilashuoltotyössä seurataan ja arvioidaan seuraavia tekijöitä:

- Kouluruokailu
- Koulukuljetukset
- Oppimisympäristön turvallisuus
 - kiusaamistilanteiden ehkäiseminen
 - turvallisuussuunnitelma
- Tuki ja ohjaus lapselle
 - tuen kolmiportaisuuden toteuttaminen
 - eri yhteistyötahojen kanssa toimiminen
 - tiedonsiirto
- Ongelma- ja kriisitilanteissa toimiminen
 - kriisisuunnitelma
 - perheen ohjaaminen avun pariin tarvittaessa
- Työyhteisön hyvinvointi

5.4. Henkilötietojen käsittely, salassapito ja tietojen luovuttaminen

Henkilötietojen käsittelyssä lähtökohtana on luottamuksellisuus ja yhteistyö lapsen huoltajien kanssa. Kun oppilashuoltotyössä käsitellään yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa, asian käsittelyyn voivat osallistua ne oppilaan opetukseen ja oppilashuollon järjestämiseen osallistuvat, joiden tehtäviin oppilaan asian käsittely välittömästi kuuluu.

Salassapidolla tarkoitetaan asiakirjan pitämistä salassa ja kieltoa ilmaista tieto suullisesti sekä kieltoa käyttää salaista tietoa omaksi eduksi tai toisen vahingoksi. Salassa pidettäviä ovat tiedot mm. lasten ja heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista, tehostetun ja erityisen tuen antamisesta, oppilashuoltoa koskevat asiakirjat, tiedot oppilaalle suoritetusta psykologisista testeistä tai soveltuvuuskokeista. Opetuksen kannalta välttämättömät tiedot on lupa luovuttaa asianosaisille.

6. ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIIN KULUVIEN LASTEN ESIOPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN

6.1. Romanikieliset

Romanilasten esiopetuksessa otetaan huomioon romanikulttuurista johtuvat erityistarpeet ja annetaan mahdollisuuksien mukaan romanikielen opetusta. Tehdään yhteistyötä paikallisten romanihankkeiden kanssa.

6.2. Viittomakieliset lapset

Viittomakielisen lapsen esiopetus Alavuden ja Töysän esiopetusryhmissä on mahdollista sekaryhmissä yhdessä kuulevien lasten kanssa. Oppilaalle laaditaan yksilöllinen esiopetussuunnitelma lapsen kielitausta huomioiden. Yleisiltä sekä kielellisiltä tavoitteiltaan viittomakielisen esiopetuksen tavoitteet ovat samat kuin muussakin esiopetuksessa. Lisäksi tavoitteena on tutustuttaa lasta viittomakielisen- ja muun ympäristön eroihin. Esiopetus toteutetaan siten, että lapsi voi olla siinä mahdollisimman täysipainoisesti mukana. Osallistumista tuetaan esim. käyttämällä kuvia viestinnän tukena. Mahdollisuuksien mukaan viittomakielisen opetuksen ja kasvatuksen tukemiseksi käytetään tulkkausta (esim. viittomakielentaitoinen avustaja).

6.3. Maahanmuuttajat

Maahanmuuttajalasten esiopetuksessa toteutetaan yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita, mutta lapsen taustat ja kulttuuriperintö otetaan huomioon. Taustoista mainittakoon mm. mahdolliset traumat, maassaoloaika, maahanmuuton syy (esim. pakolaisuus vs. työperäinen maahanmuutto), kieli ja kulttuuri. Lapsen omaa identiteettiä pyritään vahvistamaan ja tuetaan oman kulttuuriperinnön säilyttämistä. Lasta tuetaan kasvamaan kahteen kulttuuriin.

Vanhempia kannustetaan käyttämään kotiooloissa äidinkieltä. Äidinkielen hyvä hallinta antaa parhaan pohjan tunne-elämän kehittymiselle, ajattelun kehitykselle ja äidinkielen sekä muiden kielten oppimiselle. Hyvä äidinkielen taito on myös paras perusta suomen kielen oppimiselle.

Kullekin lapselle tulee laatia Suomi toisena kielenä (S2) –suunnitelma, jonka tavoitteena on lähtötilanteeseen nähden mahdollisimman toimivan kielitaidon saavuttaminen. Myös esiopetuksen keskeiset sisältöalueet nivoutuvat yhteen S2-tavoitteiden kanssa. Vanhempien kanssa yhteistyötä tehtäessä tulisi keskeisissä palavereissa tarjota mahdollisuus tulkkipalveluun.

7. YHTEISTYÖ KODIN, VARHAISKASVATUKSEN JA PERUSOPETUKSEN KANSSA

7.1. Kasvatuskumppanuus

Vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta ja hyvinvoinnista, koska he tuntevat lapsensa parhaiten. Yhteistyö perustuu kasvatuskumppanuuteen, tasavertaisuuteen, luottamukseen, avoimuuteen ja toisen kunnioittamiseen. Kumppanuuteen kuuluu sopiminen lapsen hyvinvoinnin edistämisestä ja kasvatusperiaatteista kotona ja päivähoitossa. Hyvin järjestetty tiedonkulku on tärkeä osa kasvatuskumppanuutta.

7.2. Yhteistyö varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa

Esikoulun aloittajat käyvät keväällä tutustumassa esikouluun. Varhaiskasvattaja siirtää lapsen esiopettajalle esiopetuksen kannalta välttämättömät tiedot ja esiopettaja vastaavia tietoja esikouluvuoden lopussa koulun opettajalle. Esikouluvuoden lopussa eskarilaiset käyvät tutustumassa kouluun.

Eri yhteistyötahot tukevat omalta osaltaan lapsen kokonaisvaltaista ja ehyttä oppimispolkua varhaiskasvatuksesta koulutuksen loppuun saakka.

7.3. Henkilöstön kesken tehtävä yhteistyö

Esiopetuksen henkilökunta suunnittelee ja toteuttaa esiopetuksen sisällöt esiopetussuunnitelman mukaisesti. Työn kehittämisessä tehdään alueellista yhteistyötä. Henkilöstöllä on mahdollisuus konsultoida toisiaan tai erityistyöntekijöitä joko lapsen vanhempien luvalla tai yleisemmällä tasolla ilman lapsen nimeä.

8. ARVIOIDAAN YHDESSÄ JA YHTEISESTI

Esiopetusta kehitetään koko ajan, mutta tärkeää on myös arvioida toteutunutta toimintaa ja sen vaikuttavuutta suunnitelmallisesti ja säännöllisesti. Arviointi tehdään kuntatasolla, toimintayksiköissä sekä myös lapsi ja lapsiryhmäkohtaisesti.

<p style="text-align: center;">LAPSI</p> <ul style="list-style-type: none">• kasvun, kehityksen ja oppimisen arviointi• arviointikeskustelut huoltajien kanssa• itsearviointi	<p style="text-align: center;">ESIOPETUSRYHMÄ</p> <ul style="list-style-type: none">• lapsiryhmän huoltajien osallisuus arviointiin ja kehittämiseen• ryhmän osallisuus arviointiin ja kehittämiseen• opettajan jatkuva oman ryhmän toiminnan arviointi ja kehittäminen
<p style="text-align: center;">TOIMINTAYKSIKKÖ</p> <ul style="list-style-type: none">• vanhempien osallisuusarviointiin ja kehittämiseen• henkilöstön itsearviointi• esiopetusryhmän vuosittainen toiminnan arviointi ja kehittäminen	<p style="text-align: center;">KUNTA</p> <ul style="list-style-type: none">• esiopetuksen linjaukset ja strategiat• valtakunnallinen ja kunnallinen seuranta• kunnan oma esiopetussuunnitelma ja siinä asetetut tavoitteet

Taulukko 3. Esiopetuksen arvioinnin neljä osa-alueita

Arviointi on esiopetuksessa työn kehittämisen apuväline, joka painottaa lapsen kasvun ja oppimisprosessin edistymistä. Arviointi perustuu jatkuvaan havainnointiin ja dokumentointiin. Lasta havainnoidaan koko esiopetusvuoden ajan. Havainnot kirjataan, jotta edistymistä pystytään seuraamaan.

Syksyllä lapselle voidaan tehdä yhdessä vanhempien kanssa henkilökohtainen esiopetussuunnitelma, jota päivitetään tarvittaessa. Lapsen esiopetuksen suunnitelma ja mahdollisesti hänelle laadittu S2-suunnitelma ovat osa varhaiskasvatussuunnitelmaa. Esiopetussuunnitelmassa asetetut lapsikohtaiset tavoitteet näkyvät toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Toiminnan arviointia tapahtuu myös opettajan ja huoltajien kanssa käytävissä keskusteluissa, joissa lapsi voi olla mukana.

Lasta ohjataan itsearviointiin, joka kehittää hänen minäkuvaansa oppijana sekä tukee lapsen oman työskentelyn jäsentämistä. Myönteinen palaute on keskeisessä roolissa.

Esiopetuksen päätteeksi annetaan osallistumistodistus.

